

СЛІВЬСЬКІ ОБРИ

ГРОМАДСЬКО-ПОЛІТИЧНА ГАЗЕТА

Газета
заснована
в листопаді
1918 року

№41 (12000)

П'ЯТНИЦЯ, 7 ЖОВТНЯ 2005 РОКУ

НАГОРОДЖЕНО ПОЧЕСНИМИ ГРАМОТАМИ

Нагороджено Почесними Грамотами районної ради і районної держадміністрації за сумлінну працю в органах місцевого самоврядування, професіоналізм, активну громадянську позицію та з нагоди 50-річчя від дня народження:

ВОВК СВИТЛАНУ МИКОЛАЇВНУ, секретаря Свидівської сільської ради;

за багаторічну сумлінну працю в галузі освіти, вагомий внесок в розвиток національної школи, впровадження сучасних методів навчання і виховання молоді та з нагоди професійного свята – Дня працівників освіти:

ТКАЧ ТАМАРУ БОРИСІВНУ, методиста райметодкабінету відділу освіти райдержадміністрації,

КИТІНУ ГАННУ ГАВРИЛІВНУ, методиста райметодкабінету відділу освіти райдержадміністрації;

за активну роботу по розвитку бібліотечної справи в районі та з нагоди Всеукраїнського дня бібліотек:

ТИМОШЕНКО ІРИНУ ВАСИЛІВНУ, завідувачку районною дитячою бібліотекою,

КОРЖЕНЕВСЬКУ СВИТЛАНУ МИКОЛАЇВНУ, завідувачку Геронимівської сільською бібліотекою,

ВИВЕРИЦЮ ЛІДІЮ ФЕДОРІВНУ, бібліотекаря Русько-полянської сільської бібліотеки,

ХОРОШУН ЛЮБОВ ОЛЕКСАНДРІВНУ, завідувачку Червонослобідською сільською бібліотекою,

ФУРСУ СВИТЛАНУ ІВАНІВНУ, бібліотекаря Червонослобідської сільської бібліотеки.

Звучить мелодія – світла й сумна. Вона нагадує усім нам про швидкоплинність людського життя, яке у кожного різне. "Мої роки – моє багатство" – лине пісня. Справді, всі, хто зібрались на урочистий вогник, присвячений Міжнародному дню людей похилого віку, не збагатили у фінансовому плані, хоча працювали з дитинства. Хоча, за великим рахунком, і не бідували. Самі вивчилися, вивчили своїх дітей, допомагають внукам.

Про те, як відбувались урочистості по вшануванню ветеранів до Міжнародного дня людей похилого віку, читайте на 2 стор.

ДЕНЬ ВЕТЕРАНІВ –

ТУРБОТА РОБІТА

народною піснею. Будинку-інтернату постійну допомогу до свят надає керівництво ДП "Перемога Нова", яке встановило над

МУДРІСТЬ, ДАРОВАНА ВІКАМ

Валентин Лазуренко

Традиційним місцем пологів в українців була комора, лазня або навіть поле

Аналізуючи етикет українського народу, слід, безперечно, звернутись до етикету у обрядовості народження та одруження людини. Звернемось до норм етикету, пов'язаного з народженням. Він ніс в собі цілий комплекс обрядових дійств. Найзагальніші норми пологового етикету були наступні (зазначаємо в порядку розвитку родильних подій): 1) місце пологів зберігалось в таємниці; про це могли знати лише породілля, її чоловік та баба-повитуха; 2) пологи приймала жінка-акушер, яка в народі мала назву "баба-повитуха"; прийнято було її кликати в останній момент; 3) традиційним місцем пологів була комора, лазня або навіть поле; 4) прийнято було, аби прищепити, якщо народжувався хлопчик, риси майбутнього гарного господаря, відсікати під час родів пуповину на сокирі, а якщо народжувалась дівчина, і щоб була гарною господинею та прялею - на гребені; 5) застосовували різного роду оберегові прийом: обку-

пов'язково повинні були бути присутніми баба-повитуха та куми; приходили на обід не з пустими руками: чоловіки - з хлібом, жінки - з

було вистачити всім присутнім, вручення квітів між здійснювати кум; 13) обрядовим хлібом був калач, який пекла господиня дому з розрахунку на всіх гостей; роздають калачі господарі, а гості швидко повинні вставити роздані їм букети в центр калача, щоб дитина незабаром "стояла і в'язи тримала"; 14) як правило, у день річниці дитини виконується обряд постригу, який символізує перехід її в новий, вищий віковий період; на цей ювілей запрошували обов'язково баба-повитуху та хрещених батьків; посеред хати простелявся вивернутий догори кожух на який садовили хлопчика і в якого хрещений батько вистригав навхрест трішки во-

ЕТИКЕТНІ НОРМИ ОБРЯДОВОСТІ НАРОДЖЕННЯ ТА ОДРУЖЕННЯ

**ІДЕ БРАТ МІЙ В АРМІЮ
ПОСЕРЕД ЗИМИ.
БРАТИКУ МІЙ, БРАТИКУ,
ТИ Й МЕНЕ ВІЗЬМИ...**

Так писав колись відомий український класик.

А тепер старший братик, який відслужив у збройних силах, радить молодшому: ти б "зако-

сив" на якусь болячку "армада" (так у середовищі підлітків називають наше військо) не для тебе.

За даними об'єднаного Черкаського і Чигиринського райвійськкомату і торік, і цієї осені призов в армію у них на першому місці в області. Хлопці не бояться. Більше бояться за своїх "чад" батьки. Тож для них на замовлення редакції відділ культури райдержадміністрації підготував цей матеріал.

АТИ, БАТИ, ЙШЛИ В СОЛДАТИ

Обряд проводів рекрута на службу виник на Україні пізніше від усіх інших родинно-побутових обрядів, десь у середині XVIII ст., коли Росія створила регулярну армію і флот для ведення Північної війни. У 1705 році Петро I увів нову систему набору солдат: служба стала примусовою, а рекрутів виділяло населення від певної кількості дворів або числа душ. Рядовий склад набирався із селян і міщан, офіцерський - з дворян.

На вибори рекрутів збиралась вся громада й жеребкуванням визначали, кому йти служити "на війну государську". Це була тяжка хвилина, бо служити в царській армії не хотілось:

... Бо туди мати свого сина
В поход виряджала...

- Служи, служи, мій синочку,
Та й за рідні брати!

Та й заслужи, мій синочку,
Государськєс плаття!

- Лучче мені, моя мати,
Круту гору копати!

Копачи круту гору.

Та й енду спочину.

Государськєс плаття взявши
То навк загину.

Не завжди такі вибори проходили справедливо. Інколи громада під тиском заможних верств приймала невважені рішення

У недію уночі зібранися багачі.

Стили раду двати,

кого в некрути дати.

- Багацького не дати

ним" столом. Тоді й співали рекрутських пісень, в яких - туга за домівкою, за рідними, нарікання на долю, бо солдат ішов ще молодим хлопцем, а повертався зі служби через 23 роки старим чоловіком. Звичайно ж, на "печальному" обіді не танцювали, не жартували, часто голосили за рекрутом, як за покійником. Щоб уявити, як це було, достатньо прочитати свідчення сучасників рекрутчини. Боячись втечі новобранців, їх, мов злочинців, заковували в кайдани й везли до міської тюрми: збірних пунктів тоді не було.

Проводити рекрутів виходили всі люди, а матері тужили:

- Я ж думала, сину, тебе оженити,
А ти пішов, сину, у військо служити.
Я ж думала, сину, невістки дїждати,
А ти пішов, сину, у військо
страждати.

Батько скроплював сина стрітенською водою і казав: "Боже тебе збережи!". На прощання в полотняну торбу клав хлібину, а мати - вишитий рушник.

1 січня 1874 року було прийнято новий військовий статут, згідно з яким рекрутські набори замінювались загальною військовою повинністю для чоловіків усіх станів, що досягли 20-річного віку. Статут передбачав скорочення строку військової служби у сухопутних військах до 6 і на флоті до 7 років. Але й після цього довго ще на проводах в армію співали рекрутських та солдатських пісень:

Беруть мене у солдати,

Та нікому виряджати

на високій жардині породіллі; запаливали багаття, а в західних регіонах України стріляти з рушниці; 7) обов'язковою нормою етикету були провідини сусідами та близькими родичами породіллі; прийнято було відвідувати лише заміжнім жінкам і не з пустими руками, а з подарунками; 8) перша купіль дитини була обрядовою і символічно-магічною; купали дитину обов'язково у свячених травах і обсушували потім, обов'язково біля палаючої печі; 9) обов'язково, за народним етикетом, повинно було бути перше частування рожениці і вшанування новонародженого; на дане частування, яке мало назву родини, ішли з полотном для пелюшок та обрядовою їжею; накривати стіл і пригощати усіх повинна виключно лише баба-повитуха, яку, після завершення трапези, обов'язково частував хлібом-сіллю та підносить подарунки у вдячність - чоловік породіллі; 10) народженій дитині прийнято було відразу давати ім'я; за тогочасними нормами, це повинно було бути таке ім'я, яке б приносило щастя і добробут немовляті; якщо дитина народилась в день релігійного свята, то прийнято було давати їй ім'я того свята, чий празник був в цей, або за декілька днів до - чи - після народин; дитині яка народжувалась поза шлюбом, за нормами етикету, прийнято було давати негарне ім'я; 11) обов'язковою нормою родильного етикету було проведення традиційного обіду, який відбувався після хрестин дитини, у найближчу неділю чи свято; кількість гостей регламентувалась батьками новонародженого, але

власне приготовленими українськими народними стравами та мукою; принесені страви подавали на стіл; вживання спиртних напоїв (горілки чи вина) - мінімальне, лише "для настрою"; ритуальною стравою була каша (пшоняна або ж гречана), яку подавали в горшку і з якою проводили ряд обрядових дій: хрещений батько розбивав горщик з кашою, але обережно, аби каша залишилась цілою, і вершок каші, разом із тарілкою, на якій лежали гроші, подаровані гостями, передавав матері дитини; він же розділяв кашу між всіма присутніми, а черепки битого горщика викидав у город, щоб "гарбузи родили"; 12) за етикетом, ідучи на хрестини, обов'язково несли букетики із живих або сухих, якщо взимку, квітів та трав (волошок, м'яти, рути, барвінку, ромашки, чорнобривців); в букет повинні були обов'язково входити гілочка калини та колосок вівса, пшениці чи жита ("іхала баба з торгу, везла квіток торбу, то з рожі, то з калини - до Ганки на хрестини"); букетів повинно

лося; якщо в сім'ї була дівчинка, то за народним етикетом, її не дозволялось постригати, як хлопців, їй регламентувалось лише, та й то лише через п'ять (в деяких регіонах України через шість) років після народження, урочисте, із запрошенням хрещеної матері, заплеттених навхрест перших кісок.

Цікавим і повчальним є етикет весільної обрядовості українців. Весільна обрядовість досить ґрунтовно висвітлена цілим рядом дослідників. Зупинимось на суто етнічних її рисах.

Обов'язково виділявся передвесільний, весільний та післявесільний цикл обрядовості. Передвесільний цикл повинен був включати - сватання, умовини, оглядини, заручини, бгання коровою і дівич-вечір. Власне весільний цикл обрядовості неможливий без - запросин, обдарування, посаду молодих, розплітання коси, розподілу коровою, перевезення посагу, перезву, рядження. Післявесільний - без хлібини, свашини та гостини.